

MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

2015-12-15

MBN § 122

Dnr MB15-1122 ✓

Yttrande till Statskontorets rapport *Avgifter i livsmedelskontrollen. Förslag på en mer effektiv avgiftsfinansiering (2015:17)***Ärendebeskrivning**

Regeringen gav den 11 november 2014 Statskontoret i uppdrag att utvärdera Livsmedelsverkets och kommunernas avgiftsfinansiering av den offentliga livsmedelskontrollen. Näringsdepartementet har översänt rapporten för synpunkter till Lomma Kommun.

Den offentliga livsmedelskontrollen ska skydda människors hälsa och värna om konsumenternas intressen. Ett övergripande mål är att livsmedelsföretagen ska ha tillit till kontrollen. Andra mål är bland annat att kontrollen ska vara baserad på risker, vara rättssäker samt att kontrollmyndigheterna ska samverka. Livsmedelsverket och kommunerna tar ut avgifter från företagen för sin kontroll.

Statskontoret konstaterar efter sin utvärdering av avgiftsfinansieringen av livsmedelskontrollen att de kommunala kontrollmyndigheterna inte alltid utför nödvändigt kontroll och att avgifterna för kontrollen varierar stort över landet. Små kommuner har generellt sett större problem inom livsmedelskontrollen än stora kommuner. Bristerna i kontrollen medför en ökad risk för människors hälsa men också att företagen inte behandlas på ett likartat sätt av kommunerna. Den främsta förklaringen till att livsmedelskontroller inte utförs i tillräcklig omfattning tycks vara resursbrist. Problemen beror till en del på hur avgifterna tas ut och används, men också på personalbrist. Vissa kommuner tar inte ut en tillräcklig hög avgift av företagen för att täcka kostnader för kontrollen. Andra kommuner tar visserligen ut en tillräcklig avgift, men finansierar kanske en annan verksamhet med intäkterna.

Statskontorets utvärdering visar att det finns stora variationer mellan de kommunala kontrollmyndigheterna när det gäller nivån på timtaxa för kontrollen och varierade år 2014 mellan 590 kr och 1240 kr. Det finns också variationer i hur kommunerna arbetar med riskklassningen av livsmedelsföretag. Det är riskklassningen som ligger till grund för hur man bedömer behovet av kontroller och styr hur många kontrolltimmar ett livsmedelsföretag ska debiteras. Om kontrollavgifterna för företag med likartad verksamhet skiljer sig mycket åt mellan kommunerna påverkas deras möjligheter att konkurrera på lika villkor.

Statskontoret anser även att den nuvarande avgiftsmodellen brister i både tydlighet och legitimitet. Bristerna gäller till största delen tre saker: riskklassningsmodellen, förhandsbetalningen och avgifter för extra kontroller.

Forts.

A G

Utdragsbestyrkande

ig

MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

2015-12-15

MBN § 122 (forts.)

Dnr MB15-1122

Avgifterna som kontrollmyndigheterna tar ut fastställs genom Livsmedelverkets riskklassningsmodell. Med modellen kan kommunerna räkna fram hur många timmar de ska ägna åt enskilda kontroller. Timtalet multipliceras med en timtaxa kommunen har beräknat för livsmedelskontrollen. Resultatet blir den årliga avgift som livsmedelsföretagaren ska betala.

Den kritik som aktörer inom livsmedelskontrollen framför mot riskklassningsmodellen gäller bland annat det faktum att kopplingen mellan riskklass och antalet timmar utgör en grogrund för missförstånd och missnöje. Den enskilda företagaren som i förväg betalat en årlig avgift fokuserar på att dessa timmar faktiskt levereras. Om företaget inte får sina timmar skapar det missnöje och misstro till kontrollen. Detsamma gäller om företag uppfattar att kontrollen utförs på betydligt kortare tid än vad de betalat för.

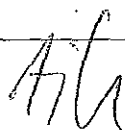
Avgifterna inom livsmedelskontrollen tas i normalfallet ut vid början av året i enlighet med gällande lagstiftning och vägledningar. Modellen med förhandsbetalning kan skapa problem eftersom kontrollen utförs först efter det att avgiften har betalats. I vissa fall utför kommunen kontrollen året efter, ibland ännu senare. Att betala för en kontroll som utförs långt senare riskerar att undergräva legitimiteten för avgifterna, men också för livsmedelskontrollen som sådan.

Ibland måste kontrollmyndigheterna göra uppföljande kontroller eller följa upp klagomål och tips. Trots att regelverket säger att företagen ska betala för samtliga kostnader i samband med den extra kontrollen debiteras inte alltid dessa kostnader.

För att förbättra systemet för avgiftsfinansiering och för att öka antalet kontroller lämnar Statskontoret ett antal förslag:

- En förenklad modell för riskklassning. I Statskontorets förslag till en förenklad riskklassningsmodell tonas betydelsen av kontrolltimmar ned och fokus ligger på antalet kontrollbesök.
- Att det blir möjligt att ta ut avgift efter genomförd kontroll. Idag betalar företagen kontroller innan den utförs i form av årliga avgifter. Statskontoret föreslår att regeringen öppnar upp i lagstiftningen och genom en förordningsändring gör det möjligt för kontrollmyndigheter att ta ut avgiften efter genomförd kontroll.
- Ett uppdrag till länsstyrelserna att aktivt verka för kommunal samverkan inom livsmedelskontrollen. Kommunal samverkan kan vara en viktig del för att minska variationer mellan kommunerna och göra kontrollen mer likvärdig, både när det gäller kontrollavgifternas storlek och utförda kontroller. Statskontoret föreslår därför att regeringen ger länsstyrelserna i uppdrag att mer aktivt arbeta för kommunal samverkan inom livsmedelskontrollen.

Forts.

Utdragsbestyrkande

MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

2015-12-15

MBN § 122 (forts.)

Dnr MB15-1122

•Ett mer aktivt agerande från Livsmedelsverket mot kommuner som missköter sitt uppdrag. Statskontoret bedömer att Livsmedelsverket skulle kunna agera mer aktivt mot kommuner som missköter sitt kontrolluppdrag genom att t.ex. utnyttja möjligheten till förelägganden.

Miljöenhetens synpunkter

I Livsmedelsverkets rapport om *Revision av Sveriges livsmedelskontroll 2014, rapport 9-2015* som är en sammanställning av länsstyrelsernas och Livsmedelsverketsrevisioner av kommunernas livsmedelskontroll, kan man se stora skillnader i kontrollen sett över hela landet. En stor variation av utförd kontroll och även avgifter är givetvis inte bra. Med detta i bakgrunden samt Statskontorets rapport anser Miljöenheten att något behöver göras.

Statskontorets förslag med en förenklad modell över riskklassningen där fokus ligger på antal besök och inte timmar anser Miljöenheten kan vara ett bra sätt att göra det tydligare för livsmedelsföretagarna om vilken kontroll som kommer att utföras. Det är omöjligt med dagens system att som kontrollmyndighet leverera exakt antalet timmar och det kan också vara svårt för kontrollmyndigheten att förklara att kontrolltiden inte endast är den tid som är kontroll ute på livsmedelsföretaget men också förarbete så som inläsning och efterarbete så som rapportskrivning. Det ligger nära till hands för livsmedelsföretagarna att reagera på att de inte har fått del av den kontroll de har betalat för om inte alla kontrolltimmar används vid besöket, samtidigt som Livsmedelsverket skriver i sin vägledning att det är den årliga genomsnittstiden under en treårsperiod som ska motsvara den kontrolltid som har räknats fram.

Miljöenheten vill dock poängtera att det nuvarande systemet för riskklassningen började att gälla den 1 januari 2012, vilket man får säga inte var så länge sen. En risk med att ändra systemet igen är att verksamheterna kanske upplever det osäkert att kontrollmyndigheterna ändrar sig för ofta. För kommuner som under de senaste åren har utarbetat en bra livsmedelskontroll med det nuvarande systemet och som har tillräckliga resurser utifrån dagens modell, så som exempelvis Lomma Kommun, kommer ett nytt system innebära att tid läggs på att omklassificera alla livsmedelsanläggningar, få livsmedelsföretagen att sätta sig in i den nya modellen och tiden för kontrollen blir därmed lidande.

Miljöenheten anser att det är tydligare och mer rättvist för livsmedelsföretagarna om kontrollmyndigheten debiterar avgifter efter utförd kontroll. Men Statskontorets förslag om att öppna upp i lagstiftningen och göra det möjligt för kommunerna att välja mellan förhands eller efterhandsbetalning bedömer Miljöenheten ger upphov till ännu större skillnader mellan kommunerna. Utredningen vill ha mindre skillnader mellan kommunerna, ändå ger Statskontoret på detta sätt förslag

Forts.

Aih

Utdragsbestyrkande

MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

2015-12-15

MBN § 122 (forts.)

Dnr MB15-1122

som uppenbart kommer att ge större skillnader. Förhands eller efterhandsbetalning av kontroll bör också samordnas med uppbyggnaden av taxor för tillsyn enligt miljöbalken. Det är olämpligt att samma kontrollmyndighet tar förhandsbetalning för miljötillsyn, men efterhandsbetalning för livsmedelstillsyn, eller vice versa. Miljöenheten ser också ett antal risker med efterhandsbetalningar av kontrollen. Dagens system med debitering av de årliga avgifterna i början på året gör det enklare att planera verksamheten då intäkterna för kontrollen säkras. Incitamenten att bedriva kontroll kan också minska när avgiften betalas först efter genomförd kontroll.

Miljöenheten anser att problemet inte egentligen handlar om förhands eller efterhandsbetalningar utan att många kommuner inte utför de kontroller som de ska göra. För att kunna genomföra kontrolluppdraget måste kontrollmyndigheterna ges bättre resurser och uppnå bättre kostnadstäckning.

Gällande förslagen om kommunal samverkan och ett mer aktivt agerande från Livsmedelverket mot kommuner som missköter sig ställer sig Miljöenheten positiva till förslagen. En bättre samverkan mellan kommunerna bör leda till gemensamma uträknade timtaxor och på så sätt minska den stora skillnaden på avgifter i ett geografiskt område. Detta skulle även göra kontrollen mer likvärdig.

Ärendet har behandlats av arbetsutskottet 2015-12-01, § 112.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse från samhällsbyggnadsförvaltningen/miljöenheten 2015-11-23
- Protokoll från arbetsutskottet, § 112/15

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar följande:

- Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att anta Miljöenhetens yttrande som sitt eget och översänder det till Näringsdepartementet.

fil

Utdragsbestyrkande